Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003810

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-07-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: №1769СТ від 30.09.2026

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Новгородов Дмитро Володимирович
2. Dmytro V. Novhorodov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0005-2088-3781

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія науки та українознавство

Дата захисту: 07-09-2026

Спеціальність за освітою: Архітектура будівель і споруд

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: ------, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16343

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.09.33, 23.04.51, 03, 03.19.21, 03.29

Тема дисертації:

1. Історичні умови і особливості зародження та еволюції новітньої архітектури модернізму в Харкові першої половини XX сторіччя

2. Historical conditions and features of the genesis and evolution of modernist architecture in Kharkiv in the first half of the 20th century

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена комплексному аналізу історичних умов і особливостей зародження та еволюції архітектури авангардного модернізму в Харкові у першій половині XX століття. Об’єктом дослідження є феномен харківського архітектурного авангарду зазначеного періоду, а предметом – його історико-соціальні, історико-політичні та історико-культурні аспекти й історична траєкторія розвитку в межах сучасних кордонів міста. Хронологічні межі дослідження охоплюють період з кінця XIX по середину XX століття, що зумовлено природними етапами становлення, розквіту, трансформації та регресу модерністської архітектурної парадигми. У межах міждисциплінарного підходу обґрунтовано методологічні засади дослідження, що спираються на фундаментальні принципи історизму, наукової об’єктивності та

системності із активним залученням краєзнавчого підходу. На основі глибокої систематизації комплексної та різнорідної джерельної бази, яка об'єднала державні й приватні архіви, нормативно-правову документацію, пресу першої половини ХХ ст., усноісторичні свідчення та самі об'єкти архітектурної спадщини як речові джерела, виокремлено ключові етапи формування історіографії проблеми та визначено наукову нішу дослідження з фокусом саме на історичній науці, на противагу суто мистецтвознавчим чи архітектурознавчим підходам. Досліджено широке соціокультурне підґрунтя та передумови формування Харкова як українського центру модернізму. Висвітлено роль Харківського технологічного інституту як головного осередку підготовки архітектурно-будівельних кадрів, підкреслено значення приватної ініціативи у формуванні авангардних мистецьких ідей та зародженні архітектури модернізму. Простежено появу українського архітектурного модерну та поширення конструктивного модерну, в межах яких визрівали нові форми, що іноді навіть випереджали тогочасні європейські тенденції. Визначено комплекс чинників (зміна суспільно-політичного ладу, отримання містом статусу столиці радянської України, авангардне мистецьке середовище, впровадження нової економічної політики, індустріалізація та інші), які у 1920–1930-х роках перетворили Харків на головний осередок конструктивізму, де відбувалося масштабне будівництво державних, промислових, житлових та соціокультурних об'єктів. Окрему увагу приділено трансформації архітектурного середовища у 1930–1950-х роках під впливом радянської тоталітарної ідеології. Проаналізовано процеси централізації управління, встановлення тотального ідеологічного контролю та репресій проти незалежних митців. Здійснено компресивне порівняння архітектурних тенденцій тоталітарних режимів СРСР, нацистської Німеччини та фашистської Італії як результату спільних ідеологічних задач. Простежено еволюцію радянської архітектурної політики від відносного стилістичного плюралізму конструктивізму до насадження соцреалізму та радянського неокласицизму як єдиної допустимої художньої доктрини після 1932 року. Описано післявоєнний етап відбудови, що супроводжувався «перевдягненням» авангардних споруд у «сталінський ампір». Наукова новизна та практичне значение роботи полягають у першій в українській історіографії спробі цілісного осмислення причинно-наслідкових зв'язків еволюції харківського модернізму з позицій історичної науки. Результати дослідження збагачують місцеве краєзнавство, доповнюють біографічні дані видатних українських діячів, як надійне теоретичне підґрунтя будуть корисні для проведення науково-реставраційних робіт, післявоєнного відновлення пошкоджених обстрілами пам'яток, діяльності органів місцевого самоврядування та пам'яткоохоронних організацій, а також розробки профільних навчальних курсів з історії України, історичного краєзнавства і культурології.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive analysis of the historical conditions and features of the emergence and evolution of avant-garde modernist architecture in Kharkiv during the first half of the 20th century. The object of the study is the phenomenon of Kharkiv architectural avant-garde of the specified period, while its subject covers the historical-social, historical-political, and historical-cultural aspects, as well as the historical trajectory of its development within the modern boundaries of the city. The chronological framework of the research spans from the late 19th to the mid-20th century, which is determined by the natural stages of formation, flourishing, transformation, and regression of the modernist architectural paradigm. Within the framework of an interdisciplinary approach, the study substantiates its methodological foundations, which rely on the fundamental principles of historicism, scientific objectivity, and systematicity, with the active involvement of a local history (regional) approach. Based on a deep systematization of a comprehensive and diverse source base – which integrated state and private archives, regulatory and legal documentation, the press of the first half of the 20th century, oral history testimonies, and the architectural heritage sites themselves as material sources – the key stages in the formation of the historiography of the problem are identified. Furthermore, the scientific niche of the research is defined with a specific focus on historical science, as opposed to purely art historical or architectural approaches. The study examines the broad socio-cultural background and prerequisites for the formation of Kharkiv as a Ukrainian center of modernism. The role of the Kharkiv Technological Institute as the main center for training architectural and construction cadres is highlighted, and the significance of private initiative in shaping avant-garde artistic ideas and the birth of modernist architecture is emphasized. The

emergence of Ukrainian architectural Art Nouveau (modern) and the spread of constructive Art Nouveau are traced, within the frameworks of which new forms matured, occasionally even anticipating contemporary European trends. The research defines a complex of factors (the change of the socio-political system, the city obtaining the status of the capital of Soviet Ukraine, the avant-garde artistic environment, the implementation of the New Economic Policy, industrialization, and others) that transformed Kharkiv into the main center of Constructivism in the 1920s and 1930s, where large-scale construction of state, industrial, residential, and socio-cultural facilities took place. Special attention is paid to the transformation of the architectural environment in the 1930s–1950s under the influence of Soviet totalitarian ideology. The processes of management centralization, the establishment of total ideological control, and repressions against independent artists are analyzed. A comparative analysis of architectural tendencies in the totalitarian regimes of the USSR, Nazi Germany, and Fascist Italy is carried out as a result of their shared ideological goals. The evolution of Soviet architectural policy is traced from the relative stylistic pluralism of Constructivism to the imposition of Socialist Realism and Soviet Neoclassicism as the only permissible artistic doctrine after 1932. The post-war reconstruction stage is described, which was accompanied by the "redressing" of avant-garde buildings into the "Stalinist Empire" style. The scientific novelty and practical significance of the work lie in the first attempt in Ukrainian historiography to comprehensively comprehend the cause-and-effect relationships of the evolution of Kharkiv modernism from the standpoint of historical science. The results of the study enrich local history studies, complement the biographical data of prominent Ukrainian figures, and serve as a reliable theoretical foundation. They will be useful for scientific restoration work, the post-war recovery of monuments damaged by shelling, the activities of local self-government bodies and heritage protection organizations, as well as the development of specialized training courses on the history of Ukraine, historical regional studies, and cultural studies.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0122U201252

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Новгородов Д. В. Роль Харківського технологічного інституту в архітектурній освіті України. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 9 (27). С. 1064–1075. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-9(27)-1064-1075
- Новгородов Д. В. Історичний вплив столичного статусу Харкова (1919–1934) на подальший розвиток архітектурного обличчя міста. Вісник гуманітарних наук. 2025. № 7. С. 164–187. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15466710
- Новгородов Д. В. Вплив радянської тоталітарної ідеології на архітектурну трансформацію Харкова 30–50-х років XX століття. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки. 2025. Т. 36 (75), № 2. С. 24–45. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/2.15
- Новгородов Д. В. Архітектурна спадщина конструктивізму: науково-технічні будівлі Харкова 20–30-х років XX ст. Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали IV Міжнародної науково-технічної конференції, 1– 2 грудня 2022 р. Харків: НТУ «ХПІ», 2022. С. 206–207.
- Новгородов Д. В. Видатні постаті України: Олександр Гінзбург. Історія науки і техніки у кризові періоди суспільного розвитку: матеріали XXVIII Всеукраїнської наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, 14 квітня 2023 р. Київ, 2023. С. 203–207.

- Новгородов Д. В. Поштамт на привокзальній площі Харкова. Україна і світ: Гуманітарно-технічна еліта і соціальний прогрес: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції студентів та аспірантів, 19–20 квітня 2023 р. Харків, 2023. С. 480–482.
- Новгородов Д. В. Українські новатори: Володимир Татлін – батько конструктивізму. Актуальні питання історії науки і техніки: матеріали 22-ї Всеукраїнської конференції, 05–07 жовтня 2023 р. Київ, 2023. С. 97–99.
- Новгородов Д. В. Архітектор Олександр Молокін. Наука для відбудови України: матеріали XXIX Всеукраїнської наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, 19 квітня 2024 р. Київ, 2024. С. 175–178.
- Новгородов Д. В. Історична спадщина: харківська архітектура модернізму 20–30-х рр. XX ст. Інформаційні технології: наука, техніка, освіта, здоров'я: тези доповідей XXXII Міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD–2024, 22–25 травня 2024 р. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. С. 1086.
- Новгородов Д. В. Внесок викладачів, студентів та випускників Харківського технологічного інституту в будівництво Будинку державної промисловості. Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика: матеріали V Міжнародної науково-технічної конференції, 28–29 листопада 2024 р. Харків, 2024. С. 259.
- Новгородов Д. В. Архітектор Олексій Миколайович Бекетов. Актуальні питання історії науки і техніки: матеріали 23-ї Всеукраїнської наукової конференції, 10–12 жовтня 2024 р. Київ: НІАМ «КФ», 2024. С. 137–139.
- Новгородов Д. В. Харківські адреси Володимира Татліна. Наука для справедливого миру в Україні : матеріали XXX Міжнародної наукової конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, 25 квітня 2025 р. Київ, 2025. С. 184–187.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: збереження історико-культурної спадщини харкова

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0125U004007

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Робак Ігор Юрійович
2. Ihor Robak

Кваліфікація: д.і.н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4837-4058

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бірьова Ольга Юріївна

2. Olha Birova

Кваліфікація: к.і.н., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4814-8998

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чернікова Інна Володимирівна

2. Inna V. Chernikova

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7841-3516

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гутник Марина Валеріївна

2. Maryna V. Hutnyk

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2723-2755

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мотенко Ярослав Володимирович
2. Yaroslav V. Motenko

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5983-2432

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Тверитникова Олена Євгенівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Тверитникова Олена Євгенівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Новгородов Дмитро Володимирович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна